

Dr. Balla Ferenc

BÁCSKERESZTÚRON TÖRTÉNT 1944-BEN

Urbán Elemér (Aknasugatag–Máramaros vm., 1904. február 8. – Bácskeresztúr, 1944. november) újságíró családja, az első világháború után, 1920-ban előbb Budapestre, majd Apatinba, Vörösmartra, Csúzára költözött, hogy végül 1934-ben Bezdánban telepedjen le. Urbán Elemér itt újságírással, futballozással, színielőadások rendezésével foglalkozott. 1940-ben feleségül vette a bezdáni születésű Sipos Máriát. 1941-ben ki-nevezték a Ferenc-csatorna felügyelőjévé bácskeresztúri (Ruski Krstur) székhellyel.

Bácskeresztúr a múltban több mint 5000 lakosú helység volt. Döntő többségben rutének (ruszinok) lakták. A magyarok száma a második világháború előtt 100, utána pedig 50 körül volt.

Mikor a szovjet front közeledett a faluhoz, Urbán Elemér feleségét és 18 hónapos Lujza nevű lányát hazaküldte szüleikhez Bezdánba. Mivel meg volt győződve, hogy ő soha senkinek sem vétett, a munkahelyén maradt. Hasonlóan cselekedett Szűcs jegyző is, aki egész családjával bevárta a szovjet és a partizán csapatokat.

A holtta nyilvánítás alkalmával a hatóság megállapította, hogy Urbán Elemér 1944. november hónapban Bácskeresztúron eltűnt.

A család és annak barátai azonban másként emlékeznek Urbán Elemér „eltűnésére”. Tudomásuk szerint, mikor a szovjet és a partizán csapatok bevonultak a faluba és megszervezték a közigazgatást, összefogdosták a helybeli magyar értelmiségieket és a más nemzetiségű ismert személyeket. A községházán tartották őket fogva. Egy napon a községháza udvarának egy félreesőbb részén gödröt ásattak velük, majd abba belelődözték Urbán Elemért, Szűcs jegyzőt és még 11 zárva tartott személyt. A kivégzők között volt egy Helga nevezetű, partizánokhoz csatlakozott helybeli nő is, aki az előző években bejáratos volt az Urbán családhoz. Helga később Boszniába távozott.

Urbán Elemér lánya 1958-ban Bezdánból Zomborba költözött, ahol mint Molnárné Urbán Lujza élt tovább. Szűcs jegyző Ildikó nevű lánya Bácskeresztúrról Moravicára telepedett.

Az elmondottakkal kapcsolatban megjegyezném: 1944-ben azokban a helységekben is végeztek ki ártatlan magyar nemzetiségű polgárokat, amelyekben a magyarok kisebb számban éltek. Ennek egyik példája Bácskeresztúr is, ahol eddig még senki sem folytatott kutatásokat.

Pásztor Antal Sajkáslakon 1990-ben keresztet állított kivégzett édesapjának és még vagy ötven áldozatnak elhantolásuk helyén, a dögtemetőben. A keresztet a titeli községi hatóság megsemmisítette, a kereszt állítóját meghurcolta.

PERKUPIS

VOJNA OBLAST
ZA BACKU I BARANJU
Broj: 408/44

16. XII-1944 god.
NOVI SAD.-

KOMANDI PODRUČJA

NOVI SAD.-

Ima autenticnih podataka, da se vrši samovoljna i bespravna kolonizacija napustenih fasistickih ~~trupa~~ sela od strane doseljenika iz Srbije, koji nikada nisu živeli na teritoriji Vojvodine. Ovakva "useljavanja" i "kolonizacija" se ne dozvoljava, jer se ovo samovoljno i bespravno useljavanje, kasnije jako osetati pravilno plansko kolonizovanje. Stoga se skrece pažnja naročito komandi mesta Titel, svim komandama duz reke Tise i ostalim komandama, da ne pusta, već da vraća sve ovakve "koloniste" natrag.

Izvestite o ovome sve područne komande, -
"Smrt fasizmu-sloboda narodu"

Komandant
Majlor:
M. Gerencevic s.r.

A katonai közigazgatás parancsnoksága elrendeli – elsősorban a titeli illetékeseknek – az önkényes birtokfoglalás megakadályozását, készülve a telepítésekre